

Innowacje są kluczowym czynnikiem wzrostu gospodarczego, a więc także zmniejszenia luki rozwojowej. Innowacje są efektem oddziaływania wielu powiązanych ze sobą czynników, a ich podstawą jest zgromadzona wiedza. Zakumulowana wiedza w postaci uprzedmiotowionej (np. nowe produkty, ulepszone procesy...) i nieuprzedmiotowionej (np. wiedza zatrudnionych płynąca z doświadczenia i wykształcenia) staje się zasobami innowacyjnymi przedsiębiorstw.

W porównaniu do starych krajów unijnych, poziom innowacyjności i udział firm innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Polsce jest bardzo niski. Sugeruje to, iż relatywnie niewielka część tych przedsiębiorstw zgromadziła wystarczające zasoby wiedzy by wprowadzać innowacje. Powszechnie uważa się, że większość polskich firm jest imitatorami innowacji wprowadzonych przez firmy innowacyjne krajów rozwiniętych. Działalność innowacyjna tych pierwszych oparta jest na zewnętrznych, w rozumieniu zagranicznych, źródłach. Jednakże nabycie wiedzy i proces imitacji wymaga wczesniejszej akumulacji wiedzy przez firmę, która imituje innowacje innej firmy. Wymaga więc posiadania zdolności absorpcyjnych, a więc także zasobów innowacyjnych.

W ostatnich 20 latach polskie przedsiębiorstwa zgromadziły różnorodność – pod względem rodzajów i form – wiedzy. Jednakże pod względem rodzajów wiedzy i sposobów w jakie ją zgromadziły przedsiębiorstwa te są dalece zróbnicowane. Wykorzystując różnorodne źródła, czynniki i rodzaje innowacji realizują odmienne strategie innowacji. Jedne z nich firm opierają działalność innowacyjną na zewnętrznych czynnikach, przykładowo kupując wyniki B&R lub współpracując w zakresie innowacji z innymi podmiotami. Inne – na wewnętrznych zasobach innowacji, zwłaszcza prowadzonych B&R i kapitale ludzkim, w który inwestują. Jedne koncentrują się na wprowadzeniu nowych produktów (innowacje produktowe), inne – na modernizowaniu procesów produkcyjnych (innowacje produkcyjne).

Powszechnie nie docenia się wrażliwości działalności innowacyjnej przedsiębiorstw na zmiany uwarunkowań makroekonomicznych, którym towarzyszy zmiany popytu. Im niższy poziom wiedzy zgromadziło przedsiębiorstwo, tym mniejsze są jego zdolności i możliwości wprowadzenia innowacji a więc wrażliwość działalności innowacyjnej na przebieg cyklu koniunkturalnego. Skoro poziom nagromadzonej wiedzy przez polskie przedsiębiorstwa jest niższy niż „starych” krajów unijnych, to aktywność innowacyjna pierwszych z wymienionych jest bardziej uzależniona od zmian uwarunkowań makroekonomicznych niż drugich. Potwierdza to rzeczywistość gospodarcza. W okresie zwolnienia dynamiki wzrostu gospodarczego (lata 2008-2011) udział firm innowacyjnych w ogólnej liczbie firm przetwórstwa przemysłowego Polski zmniejszył się z 23,1% do 16,1%, a więc znacznie silniej niż „starych” krajów unijnych. Luka w aktywności innowacyjnej między tymi wspomnianymi firmami związała się.

Celem projektu jest porównanie i analiza zróbnicowania aktywności i strategii innowacji polskich firm przemysłowych w okresie związania (2004-2008 i 2013-2014) i osłabienia (2009-2013) dynamiki wzrostu gospodarczego. Zmierzamy do pokazania związków między źródłami, czynnikami i typami innowacji, które firmy stosują a ich aktywności innowacyjną w okresie przyspieszenia i zwolnienia dynamiki wzrostu. Skoro pod względem wyposażenia w zasoby innowacyjne firmy przemysłowe Polski są dalece zróbnicowane, to nasuwa się przypuszczenie, iż różni się także pod względem działalności i strategii innowacji. Niektóre z nich wprowadzają innowacje w sposób ciągły (stali innowatorzy), inni – czasowo, tylko w okresie poprawy koniunktury (okresowi innowatorzy). Jest także prawdopodobne, iż część firm wprowadza innowacje w okresie osłabienia dynamiki wzrostu. Są oni swego rodzaju bojownikami. Opierając się na kryterium ciągłości prowadzenia działalności innowacyjnej w długim okresie czasu, proponujemy zastosowanie klasyfikacji firm innowacyjnych (stali, okresowi innowatorzy i bojownicy) i porównanie ich strategii innowacji: jej czynników, rodzajów i rodzajów w obu okresach. Analiza porównawcza strategii tych trzech grup firm: między nimi i w ich obrębie w obu okresach, pozwoli na określenie, które z czynników innowacji związają prawdopodobieństwo jej wprowadzenia, czyli które służą ciągłości procesów innowacji, a które tego nie zapewniają. W naszej analizie wykorzystamy dwa podstawowe ujęcia: od strony nauk o zarządzaniu oraz badań nauk ekonomicznych. Ujęcia te są wobec siebie komplementarne. Z jednej strony, stosując podejście zarządzania strategicznego pokazujemy jak zmiany w strategii konkurencji (np. z ofensywnej na defensywną), które towarzyszą zmianom cyklu koniunkturalnego, wpływają na zmiany strategii innowacji. Z drugiej - wykorzystamy ujęcie nauk ekonomicznych, zwłaszcza różnych rodzajów teorii ewolucji. Pokazujemy one jak różnice w źródłach, czynnikach i formach wiedzy oraz ich współzależności przekładają się na zróbnicowanie się strategii innowacji oraz ciągłości aktywności innowacji.

Pod tym tematem ma wane znaczenie dla analizy różnic konkurencyjności i ekspansji firm krajów doganiających oraz oceny różnic i czynników niskiego poziomu ich aktywności innowacyjnej. Nie wiemy bowiem jakie czynniki i formy wiedzy mają kluczowe znaczenie dla kontynuacji działalności innowacyjnej, a które czynniki tego nie zapewniają. Identyfikacja silnych i słabych stron procesu akumulacji wiedzy polskich firm będzie przydatna dla wskazania słabych punktów polityki innowacyjnej oraz rekomendacji dla niej.